

البلاغۃ الواضحة

تألیف

مصطفی امین

علی الجارم

ترجمہ و اقتباس

ناد علی عاشوری تلوکی

(دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد)

اصغر پور شمس

(استادیار دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد)

انتشارات اقیانوس معرفت

سرشناسه	:	پورشمس، اصغر. ۱۳۳۸ - اقتباس کننده، مترجم
عنوان قرارداد	:	البلاغه الواضحه: البيان والمعاني والبدیع للمدارس الثانویه، فارسی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	:	البلاغه الواضحه / تالیف علی الجارم، مصطفی امین؛ ترجمه و اقتباس اصغر پورشمس، نادعلی عاشوری تلوکی.
مشخصات نشر	:	اصفهان: قیانوس معرفت، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۰ ص.
شابک	:	978-600-5301-45-8
وضعیت فهرست نویسی:	:	فیا
موضوع	:	جارم، علی، ۱۸۸۱ - ۱۹۴۹م.. البلاغه الواضحه: البيان والمعاني والبدیع للمدارس الثانویه - نقد و تفسیر
موضوع	:	امین، مصطفی. البلاغه الواضحه: البيان والمعاني والبدیع للمدارس الثانویه -- نقد و تفسیر
موضوع	:	زبان عربی -- معانی و بیان
موضوع	:	زبان عربی -- بدیع
موضوع	:	زبان عربی -- معانی و بیان -- مسائل، تمرین ها و غیره.
موضوع	:	زبان عربی -- بدیع -- مسائل، تمرین ها و غیره
شناسه افزوده	:	عاشوری تلوکی، نادعلی، ۱۳۳۷ - اقتباس کننده، مترجم
شناسه افزوده	:	جارم، علی، ۱۸۸۱ - ۱۹۴۹م.. البلاغه الواضحه: البيان والمعاني والبدیع للمدارس الثانویه. شرح
شناسه افزوده	:	امین، مصطفی. البلاغه الواضحه: البيان والمعاني والبدیع للمدارس الثانویه. شرح
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۰ ۸۰۴۲۱۳ ب ۲ ج ۲۸ / PJA۲۰۲۸
رده بندی دیویی	:	۸۰۸/۰۴۹۳۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۴۵۹۲۰۱

البلاغۃ الواضحة

تألیف: علی الجارم - مصطفی امین

ترجمه و اقتباس: اصغر پورشمس - نادر علی عاشوری تلوکی

ناشر: اقیانوس معرفت

قطع و تعداد صفحات: وزیری / ۱۶۰ صفحه

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه * نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰

شابک: ۸ - ۴۵ - ۵۳۰۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸

مدیر تولید: سید محسن موسوی

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و در انحصار مؤلف است.

تلفکس ناشر: ۴۴۸۴۲۲۷ (۰۳۱۱) * همراه: ۵۷۵۴ ۳۰۰ ۰۹۱۳

فهرست مطالب

پیش‌گفتار ترجمان	۹
مقدمه (تاریخچه علوم بلاغت)	۱۱
تقسیم علوم بلاغت	۱۳
معرفی علوم بلاغت	۱۳
تعریف فصاحت و بلاغت	۱۳
بلاغت	۱۸
شیوه‌های بیان سخن	۱۸

بخش اول : علم بیان

تشبیه	۲۲
(۱) ارکان تشبیه	۲۲
(۲) اقسام تشبیه	۲۵
(۳) تشبیه تمثیل	۲۹
(۴) تشبیه ضمنی	۳۳
(۵) اغراض تشبیه	۳۶
(۶) تشبیه مقلوب	۴۱

۴۳	حقیقت و مجاز
۴۳	مجاز لغوی
۴۷	(۱) استعاره‌ی تصریحیه و مکنیه
۵۱	(۲) تقسیم استعاره به اصلیّه و تبعیه
۵۵	(۳) تقسیم استعاره به مُرَشَّحه، مُجَرَّدَه و مُطْلَقَه
۵۸	(۴) استعاره‌ی تمثیلیّه
۶۰	(۵) مجاز مرسل
۶۴	مجاز عقلی
۶۷	کنایه

بخش دوم: علم معانی

۷۲	تقسیم کلام به خبر و انشا
۷۶	خبر
۷۶	(۱) غرض از القای خبر
۸۰	(۲) انواع خبر
۸۴	(۳) خروج خبر از اقتضای ظاهر
۸۸	انشا
۸۸	تقسیم انشا به طلبی و غیر طلبی
۹۲	انشای طلبی
۹۲	(۱) امر
۹۷	(۲) نهی

۱۰۱	(۳) استفهام و ادوات آن
۱۰۱	الف، همزه و هل
۱۰۴	(ب) بقیه ی ادوات استفهام
۱۰۶	(ج) معانی دیگری که از روی قراین از استفهام استفاده می شود
۱۱۰	(۴) تمنی
۱۱۲	(۵) ندا
۱۱۵	قَصْر
۱۱۵	تعریف، شیوه‌ها و ظرفین آن
۱۱۷	تقسیم قصر به حقیقی و اضافی
۱۱۹	فصل و وصل
۱۱۹	(۱) موارد فصل
۱۲۲	(۲) موارد وصل
۱۲۶	ایجاز، إطناب و مساوات
۱۲۶	(۱) مساوات
۱۲۸	(۲) ایجاز
۱۳۱	(۳) إطناب

بخش سوم: علم بدیع

۱۳۸	علم بدیع
۱۳۸	مُحَسَّنَات لَفْظی
۱۳۸	(۱) جناس

١٤١	 (٢) اقتباس
١٤٤	 (٣) سجع
١٤٦	 مُحسنات معنوی
١٤٦	 (١) تورية
١٤٩	 (٢) طباق
١٥١	 (٣) مقابلة
١٥٣	 (٤) حسن تعليل
١٥٥	 (٥ و ٦) مدح شبيه به ذم و برعكس
١٥٨	 (٧) اسلوب الحكيم

پیش‌گفتار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ وَ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ،

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَفْصَحِ مَنْ نَطَقَ بِالضَّادِ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ

وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُخْرَجِينَ قَصَبَاتِ السُّبْقِ فِي مِضْمَارِ الْفَصَاحَةِ

وَلَا سَيْفًا إِلَّا مَامَ الْمُتَنْظَرِ حُجَّةَ بْنِ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ (عج).

کتاب «البلاغة الواضحة» که شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری آن را منبع اصلی درس ادبیات عرب ۴ (علوم بلاغت) در گرایش‌های مختلف رشته الهیات تعیین کرده است؛ تمامی ویژگی‌ها و شرایط یک کتاب درسی را داراست و می‌تواند دانشجویان را به هدف اصلی این درس که آشنایی با علوم بلاغت به منظور استفاده‌ی هر چه بهتر و بیشتر از قرآن کریم و متون اسلامی است؛ برساند، ولی به دلیل حجم نسبتاً زیاد محتوای کتاب از یک سو، و محدودیت زمانی تدریس آن از سوی دیگر؛ آموزش و فراگیری آن را برای استاد و دانشجو با مشکل روبرو می‌سازد، از این رو بر آن شدیم که متن کتاب را به فارسی برگردانده و از کمیّت برخی از بخش‌های آن مانند نمونه‌ها و تمرین‌ها کم نماییم. علاوه بر این که در بخشی از مقدمه (فصاحت، بلاغت، اسلوب) نیز تغییر و تصرف اعمال نموده کتاب را به شکل کنونی عرضه نماییم. کتاب حاضر به گونه‌ای است که دانشجو می‌تواند با کمی تلاش آن را به طور خودآموز فرا گیرد و از مطالب آن بهره‌مند شود.

درباره‌ی این ترجمه و اقتباس اشاره به موارد زیر شایسته است:

۱- آدرس آیات شریفه‌ی قرآن کریم در پایان هر آیه افزوده شد.

۲- به منظور یک‌نواختی در ترجمه‌ی قرآن، برگردان تمامی آیات از ترجمه‌ی مرحوم استاد دکتر محمد مهدی فولادوند انتخاب شد.

۳- در هر درس به آوردن یک تمرین با پنج عبارت بسنده گردید.

۴- به منظور کاستن از حجم کتاب؛ بخش دوم آن یعنی «دلیل البلاغة الواضحة» که شامل حل تمرینات است و مطالب پایانی هر بخش تحت عنوان «تأثیر علم بیان یا معانی در بلاغت» و نیز برخی پاورقی‌ها حذف گردید.

۵- هر درس شامل چهار عنوان است که به ترتیب عبارت‌اند از: مثال‌ها، بررسی مثال‌ها، قواعد و تمرین. طبیعی است که رعایت چنین ترتیبی یا عدم مراعات آن به نظر استادان محترم و تشخیص و صلاح‌دید آنان بستگی دارد و هیچ نظم و ترتیب منطقی خاصی مد نظر نبوده است.

امید آن که آنچه تقدیم می‌شود مقبول طبع استادان فرهیخته و بزرگوار و دانشجویان عزیز و ارجمند قرار گیرد و مترجمان را از نظرات اصلاحی خود بهره‌مند سازند.

الحمد لله أولاً و آخراً

مترجمان

تابستان ۱۳۹۰